

ta mateixa arrel general φER , amb nombroses ampliacions formades per elements consonàntics altres que - K , o bé amb - N i sense la nasal (de present, etc., cf. irl. *feirc* 'vencill, barga', ky. *cywarch* 'corda, cànem', etc.) s'estén per tot el món indoeuropeu (scr. 5 *várjati* 'torça, gira', ags. *wrencan*, angl. *wrench* 'torçar', gr. $\varphi\rho\acute{\alpha}\beta\delta\omicron\varsigma$ 'vareta, branqueta torta', ll. *vertere*, ll. *verpa* 'verga', etc.).

Davant aquest conjunt, argumentava Pedersen que si es tracta d'una base indoeuropea de la forma 10 $\varphi RONK\bar{a}$, que és el tipus estructuralment més planer en la morfologia indoeuropea, el pas fonètic de ON a AN és correcte en lituà,¹ però no seria possible en cap dialecte cèltic, almenys en els parlars de les Gàl·lies; que ha de tractar-se, doncs, d'una altra família indoeuropea, entre les moltes que canvien en A. Com que hi ha encara altres vocalismes, morfològicament menys corrents (AN, $\bar{A}N$, \bar{N} , \bar{N} , $\bar{E}N$ i graus vocàlics de tipus «populars»), potser encara és una raó més inmovible a favor de l'origen sorotàptic, i no pas cèltic, 15 la presència del mot en balto-eslau per si mateixa, i la seva absència en les llengües cèltiques: els parlars de la Gàl·lia cisalpina, la «Província», l'Aquitània i tot el Pirineu són plens d'elements sorotàptics, no estranys a la Renània, Mediomàtrica, Bèlgica, etc., mentre que les terres romàniques de més inequívoc substrat cèltic —Galícia, Castella i Baix Aragó— són precisament aquelles on *branca* és absent.²

En fin es veuran en el DCEC les aparicions merament esporàdiques de mots especials d'alguna afinitat amb el nostre: tot això és petit material d'alluvió, res d'autòcton o, com a molt, mots d'alguna petita zona limítrofa; així particularment l'alt-arag. occid. *branca* com a reforç d'una negació: *no tengo branca* = *no tengo zarrapita* «no tengo nada», peculiar de la vall d'Echo (1963, o *ni branca ni meya*), amb el sentit primitiu de 'branquilló, bri de ramatge', que en col·lisió amb mots del grup del nostre *BRI*, ha pres en altres valls la forma *ni branca* (Rohlf's, *ASNSL* 3 *CLXVII*, 251; cf. també *BRENCA* en el DCEC).³

DERIV.: *Branca* [mj. o fi S. XIV, M. Polo, *AlcM*]; derivat regressiu (comú amb oc. ant. *branc* 'branca', que ja apareix a princ. del S. XIII, Guiraut de Calansó, i algun text en prosa, Rayn.) i amb l'it. *branco* 'escamot' (cf. biblgr. en Prati i en Hubschmied, *VRom.* II, 27, n. 1); origt. són les grans branques resultants de la bifurcació o ramificació directa del tronc d'un arbre⁴ (cf. supra i el citat NP *Branca*), aplicat sovint a grans arbres de bosc, però també a oliveres, alzines i altres arbres més dispersos: «quisvulla tallarà branques de olivera y qualsevol arbre fruité, pach per cada *branch* principal ---», doc. tarrag. de 1752 (D. Recasens, *La Secúita*, p. 72); «un espetec de bales que, fent saltar los *brancs* d'alzina, rebotien per les pedres del camí», M. Vayreda (*Carlinada*, 55 cap. V, p. 74); «ja la som escapada bela! / Un gros *branc* d'un arbre ha caigut, / i sus la closca el som rebut!», Saïssat (*Catalanades*, p. 191); «terror clapejat d'oliu: el cel de gener fa brillar els *brancs*, i com fredoreja», J. Seb. Pons (c. 1911-19, *Olius i Vio-* 60

les, en *Poetes d'Ara*, p. 21).

Aquesta accepció la tinc anotada en els paratges més diversos de totes les regions del domini continental, des de Cardós i V. Ferrera (supra), a la zona de Sort (*Lo Noguer dels Tres Brancs* a Castellvíny, 1958), a la Vall de Finestres («aquell *branc*» assenyant una de les branques més grosses i altes d'una alzina, 1968), i fins sembla que en alguns llocs del Migjorn valencià (un *brós* o 'arboç' «és un arbret que fa alguns *brancs* a sòl de terra», vaig escriure a la vall de Godalest, Benimantell, 1963). D'altra banda és ja antiga i molt expandida l'aplicació a una bifurcació o trifurcació de valls, barrancs o camins: Verdagner aplica *brancs* a les divergències de les valls pirinenques («als Cortals de Civís, on se forca el riu, prenguérem el *branc* del Nord», *Exc.*, 19); «el *branc* del mig dels Estellers és el Torrent de Fontfreda» a Er (1959); «un barranc —deien a Tavascan— és un *branc*, no el riu principal» (1934); també els braços en què es divideix un riu: «els *brancs* o dos braços d'un riu a cada costat d'una illa» a Farrera i a Estaon (1933-4); on desaigua el Circ Lacustre del Carlit a la vall de la Tet, en diuen *Els Brancs* perquè les aigües hi corren en petits cursos destriats (Angostrina, 1959); «La Mata és una albareda que hi ha entre dos *brancs* de riu», en el Segre (Aguilar de Bassella, 1957).

En fi hi ha l'accepció d'aplicació més freqüent i útil en la vida moderna, que és el dels brancs de camí, resultants sigui d'una bifurcació, sigui d'un embrancament que origina un camí derivat menys important: «per sort el Mas Aulet no era gaire lluny: trobà aviat el *branc* de camí que hi menava», J. Ruyra, *O. C.*, 524b i frases com «hi han fet un *bràn* de carretera», les he sentides no sols en el Pallars (Braní, 1958) i no sols a molts llocs del Nord del Princ. sinó a tants indrets de tota la regió,⁵ que els meus col·legues de la S. F. de l'IEC aprovaren unànimement, ja fa uns vint anys, la meua recomanació de donar-li la preferència, en la llengua literària que mirariem com a modelica, sobre el sinònim recent i poc castís *ramal*.

Brançada [Maragall, *AlcM*; *CostumMancom.* I]; *brancadella* [DFA.]. *Brançal* [1803, *Belv.*; *Lab.*, 1839]; espt. 'llindar d'una porta', doc. de 1574, Igualada; espt. viu en les comarques i escs. del migjorn, com el tortosí Vergés i Paulí (*Espurnes de la Llar* V, 114-5), Puig i Ferrater («es quedà aturat al *brancal* de la porta», «travessà el *brancal* i tingué un surt», *Cercle Màgic*, pp. 58, 63); «entra la mora --- a un mas --- només passa el *brancal*, sos ulls se creuen / ab los d'aquell ---», Ga. Girona, *Seidia*, 171; amb la locució castellanenca «eixe *brancal* que et siga més alt que el campanar», 'no posis més els peus en la casa' (Borràs i Jarque, *BSCC* XIV, 449); mentre que a Mallorca és més aviat el 'muntant d'una porta' (ho anoto a Bunyola, 1963), cf. *BDLC* XII, estudiat junt amb *rebranca*); ex. de Narcís Oller, *AlcM*; *brancalada*; *brancalet*.

Brancall 'branca més petita que un branc' (*Buill. de Dial. Cat.* XX, 143); «les dues toparen amb un *sec!* feréstec que retrunyí per la boscúria, com el d'un